

Pyrrhovo vítězství nerozumů

Znepokojuje mě zvýšený výskyt (epidemie) spalniček v naší republice. Odborníci se obávají, že situace lepší jen tak nebude. Epidemie se totiž šíří Evropou. Nejhuře je na tom Rumunsko, kde již zemřelo 17 lidí. Na každém pediatrickém kongresu se dětští lékaři navzájem informují, jak postupně sílí rodina odmítačů očkování a jak nelehké je rodiče ubezpečit, že očkovací program je pro dítě nenahraditelný. V diskuzi se totiž setkávají skoro vždy negativní emoce na straně odpůrců a vědecké důkazy na straně profesionálů. Negativní emoce jsou natolik sugestivní, že často slaví Pyrrhovo vítězství...

Jednou z hlavních povinností a činností lékaře je ověřování faktů, důkazů. U dobrého lékaře předpokládám úctu k pravdě i úctu ke svobodě – respekt k realitě, k faktům, které před námi neodiskutovatelně stojí, nebo o kterých existuje historické informační svědectví. Neexistuje nic takového, jako alternativní fakta. Akademická obec má právo a taky povinnost říct: když nebudete dodržovat základní pravidla diskuze, nemá pro nás smysl s vámi diskutovat. Máte právo na svůj názor, **nemáte však právo na naši pozornost.**

Dovolu mi připomenout dnes již skoro zapomenuté hrdiny, kteří se zapsali zlatým písmem do dějin medicíny. Virus pravých neštovic (Variola vera) v průběhu dlouhých staletí patřil mezi nejčastější a nejobávanější i nejsmrtelnější infekční choroby. Prvním známým nositelem infekce byl v roce 1100 před n. l. egyptský faraon Ramesses V. Ještě v 18. století usmrtily neštovice ročně 400 000 obyvatel Evropy včetně monarchů, jakým byl francouzský král Ludvík XV., anglická královna Marie II., holandský panovník Vilém II. Oranžský nebo ruský car Petr II. Léčba pravých neštovic neexistovala.

Lady Mary Montaguová, manželka velvyslance britského království v Otomanské říši, byla patrně první příslušnicí západní civilizace, která mohla podat pravdivé informace o životě žen v Orientu. O své poznatky se často dělila se svými přítelkyněmi v Anglii v početných dopisech. V jednom z nich podala zprávu o způsobu boje proti pravým neštovicím pomocí variolizace (vpravení malého množství smrtelného viru do uměle vytvořené ranky). Na tuto nesmírně účinnou metodu s preventivním dopadem, kterou nazvala operací, upozornila v dopise z 1. dubna 1717. „Každý rok tisíce lidí podstoupí tuto operaci... a není známo, že by kdokoliv zemřel,“ psala ve svém slavném dopise, který se považuje za milník v zápase s tímto často devastujícím onemocněním. Od roku 1721 se začíná vítězné tažení variolizace po celé Anglii. Do Francie se dostala až ve druhé polovině 18. století. V USA se o masovou variolizaci osobně zasloužil George Washington v roce 1721 v průběhu války za nezávislost.

Variolizace tak byla první metodou na ochranu proti onemocněním pravými neštovicemi. Ani ona nebyla úplně bezproblémová, šlo o trochu riskantní postup, velká většina infikovaných jedinců však imunizaci přežila a u velké většiny se imunita vytvořila. Postupně byla nahrazena bezpečnější metodou imunizace – vakcinací.

15. října 1767 se měla ve Vídni konat svatba arcivévodkyně Marie Josefy (dcery císařovny Marie Terezie) s neapolským králem Ferdinandem IV. Nevěsta ale v den své svatby zemřela na neštovice, které v tu dobu zachvátily celou Vídeň. Mladý Mozart zde měl koncertovat. Jeho otec Leopold s rodinou prchá z Vídně přes Brno do Olomouce, kde ale již po příjezdu, večer 26. října 1767, má vážné starosti o zdraví své rodiny. Leopold zdravotní

potíže a vysokou horečku Wolfganga přisuzoval nevyhovujícímu ubytování v hostinci U Černého orla a obrátil se na svého známého – kapitulního děkana Leopolda Podstatského z Prusínovic, s nímž se seznámil v Salcburku. Ten neváhal navzdory všem rizikům ubytovat celou rodinu Mozartových ve svém sídle – na kapitulním děkanství, které se nachází v bezprostřední blízkosti katedrály sv. Václava v Olomouci. Wolfgang Amadeus Mozart s rodinou si tak virus neštovic, před kterým celá rodina Mozartů utíkala z Vídně, vezl sebou v kočáře do Olomouce. Je písemně doloženo, že Leopold o úspěchu variolizace věděl, v roce 1764 ji pro své děti taky zvažoval, ale nakonec se rozhodl tuto metodu ochrany proti pravým neštovicím nevyužít. O tři roky později se mladý Wolfgang s infekcí setkal na vídeňském dvoře při přípravě svatební ceremonie a měl velké štěstí, že průběh jeho onemocnění neměl zničující charakter...

Tak začíná dvěstěčtyřicet let starý příběh pobytu jedenáctiletého hudebního génia Wolfganga Amadea Mozarta v Olomouci. Příběh, o kterém Leopold Mozart napsal svému příteli F. Hagenauerovi, že se v Olomouci Wolfgang Amadeus znovu narodil: „Člověk nemá nikdy říkat, co učiní. Dobře víte, jak často nebeský účetní revizor udělá škrt přes naše účty.“ 11letý skladatel v Olomouci na znak vděčnosti zkomponoval 6. symfonii F-dur, známou i pod označením Olomoucká.

Když sleduji dnešní tzv. postpravdivé nebo nevědecké diskuze o významu očkování, vždy si na tento příběh malého Wolfganga vzpomenu. Kéž bychom už nemuseli zbytečně opakovat stejné chyby.

Vladimír Mihál